Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

20 päivänä marraskuuta 2025 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Luonnollisten henkilöiden suojelu toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaa liikkuvuus – Direktiivi (EU) 2016/680 – 4 artiklan 1 kohdan c ja e alakohta – Tietojenkäsittelyn minimointi – Henkilötietojen säilyttämisen rajoittaminen – 10 artikla – Biometristen ja geneettisten tietojen kerääminen ja säilyttäminen – Ehdoton välttämättömyys – 6 artiklan a alakohta – Velvollisuus erottaa selvästi toisistaan henkilötiedot, jotka koskevat eri ryhmiin kuuluvia henkilöitä – Kansallinen lainsäädäntö, jossa säädetään biometristen ja geneettisten tietojen keräämisestä henkilöiltä, joita epäillään tai syytetään tahallisesta rikoksesta – 5 artikla – Näiden tietojen poistamista tai niiden säilyttämisen tarpeellisuuden säännöllistä tarkistamista koskevat asianmukaiset määräajat – Enimmäissäilytysajan puuttuminen – Poliisin sisäisten ohjesääntöjen perusteella toteuttama biometristen ja geneettisten tietojen säilyttämisen tarpeellisuuden arviointi – 8 artiklan 2 kohta – Näiden tietojen käsittelyn lainmukaisuus – Jäsenvaltion lainsäädännön käsite – Mahdollisuus luokitella kansallinen oikeuskäytäntö jäsenvaltion lainsäädännöksi

Asiassa C-57/23,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Nejvyšší správní soud (ylin hallintotuomioistuin, Tšekki) on esittänyt 26.1.2023 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 2.2.2023, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

JH

vastaan

Policejní prezidium,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. L. Arastey Sahún sekä tuomarit J. Passer, E. Regan (esittelevä tuomari), D. Gratsias ja B. Smulders,

julkisasiamies: J. Richard de la Tour,

kirjaaja: hallintovirkamies I. Illéssy,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 28.11.2024 pidetyssä istunnossa esitetyn,

* Oikeudenkäyntikieli: tšekki.

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– JH, edustajinaan M. Mandzák, L. Nezpěvák ja L. Trojan, advokáti,

– Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek, O. Serdula, J. Vláčil, T. Suchá ja L. Březinová,

– Irlanti, asiamiehinään M. Browne, Chief State Solicitor, A. Joyce ja D. O'Reilly, avustajanaan A. Mulligan, BL,

– Alankomaiden hallitus, asiamiehenään J. Langer,

– Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

– Euroopan komissio, asiamiehinään A. Bouchagiar, H. Kranenborg, P. Němečková ja F. Wilman,

kuultuaan julkisasiamiehen 27.2.2025 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Nyt käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö koskee luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680 (EUVL 2016, L 119, s. 89) 4 artiklan 1 kohdan c ja e alakohdan, 6 artiklan, 8 artiklan 2 kohdan ja 10 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat JH ja Policejní prezidium (poliisiviranomainen, Tšekki; jäljempänä Tšekin poliisiviranomainen) ja joka koskee muun muassa JH:ta koskevien biometristen ja geneettisten tietojen keräämistä rikosoikeudellisessa menettelyssä ja Tšekin poliisin toteuttamaa näiden tietojen säilyttämistä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 2016/680 johdanto-osan 1, 2, 26, 33, 37 ja 96 perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”(1) Luonnollisten henkilöiden suojelu henkilötietojen käsittelyn yhteydessä on perusoikeus. Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jäljempänä ’perusoikeuskirja’, 8 artiklan 1 kohdan ja [EUT-sopimuksen] 16 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan.

(2) Sen vuoksi niissä periaatteissa ja säännöissä, jotka koskevat luonnollisten henkilöiden suojelua henkilötietojen käsittelyssä, olisi henkilöiden kansalaisuudesta ja asuinpaikasta riippumatta otettava huomioon heidän perusoikeutensa ja -vapautensa ja erityisesti oikeus henkilötietojen suojaan. – –

– –

(26) Kaikki henkilötietojen käsittely on suoritettava lainmukaisesti, asianomaisia luonnollisia henkilöitä kohtaan asianmukaisella tavalla ja läpinäkyvästi ja vain tiettyä laissa säädettyä tarkoitusta varten. Tämä ei itsessään estä lainvalvontaviranomaisia suorittamasta peitetutkinnan tai videovalvonnan kaltaisia toimia. Tällaisia toimia voidaan suorittaa rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelua ja tällaisten uhkien ehkäisyä varten, edellyttäen, että niistä on säädetty laissa ja ne ovat välttämättömiä ja oikeasuhteisia toimenpiteitä demokraattisessa yhteiskunnassa ottaen asianmukaisesti huomioon kyseisen luonnollisen henkilön oikeutetut edut. – – Luonnollisille henkilöille olisi ilmoitettava henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä riskeistä, säännöistä, suojatoimista ja oikeuksista sekä siitä, miten he voivat käyttää käsittelyä koskevia oikeuksiaan. Varsinkin henkilötietojen käsittelyn nimenomaiset tarkoitukset olisi määritettävä ja ilmoitettava henkilötietojen keruun yhteydessä selvästi ja lainmukaisesti. Henkilötietojen olisi oltava asianmukaisia ja olennaisia käsittelyn tarkoituksiin nähden. – – Henkilötietoja olisi käsiteltävä vain jos käsittelyn tarkoitusta ei voida kohtuullisesti toteuttaa muilla keinoin. Rekisterinpitäjän olisi asetettava määräajat henkilötietojen poistoa tai niiden säilyttämisen tarpeellisuuden säännöllistä tarkistusta varten, jotta voidaan varmistaa, ettei tietoja säilytetä pidempään kuin on tarpeen. Jäsenvaltioiden olisi määritettävä asianmukaisia suojatoimia henkilötiedoille, joita säilytetään pidempiä aikoja yleisen edun mukaista arkistointia tai tieteellisiä, tilastollisia tai historiallisia tarkoituksia varten.

– –

(33) Kun tässä direktiivissä viitataan jäsenvaltion lainsäädäntöön, oikeusperustaan tai lainsäädäntötoimeen, siinä ei välttämättä edellytetä parlamentissa hyväksyttyä säädöstä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta asianomaisen jäsenvaltion perustuslaillisen järjestyksen edellyttämien vaatimusten soveltamista. Kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön, oikeusperustan tai lainsäädäntötoimen olisi kuitenkin oltava selkeä ja täsmällinen ja sen soveltamisen olisi oltava asianosaisten kannalta ennakoitavissa unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti. Tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvaa henkilötietojen käsittelyä sääntelevässä jäsenvaltion lainsäädännössä olisi määritettävä ainakin tavoitteet, käsiteltävät henkilötiedot, käsittelyn tarkoitukset, menettelyt henkilötietojen eheyden ja luottamuksellisuuden säilyttämiseksi sekä menettelyt tietojen tuhoamiseksi, jotta annetaan riittävät takeet väärinkäyttö- ja mielivaltaisuusriskin torjumiseksi.

– –

(37) Henkilötiedot, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, ansaitsevat erityistä suojelua, koska niiden käsittelyn asiayhteys voisi aiheuttaa huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille. Tällaisiin henkilötietoihin olisi sisällyttävä henkilötiedot, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä. Ilmaisun ’rotu’

käyttäminen tässä direktiivissä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että unioni hyväksyisi teorioita, joilla yritetään määrittää eri ihmisrotujen olemassaolo. Tällaisia henkilötietoja olisi voitava käsitellä vain, jos käsittelyssä noudatetaan rekisteröidyn laissa säädettyjä oikeuksia ja vapauksia koskevia asianmukaisia suojatoimia ja jos käsittely sallitaan lain mukaisissa tapauksissa taikka jos käsittely on tarpeen rekisteröidyn tai toisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi, vaikka tätä ei vielä sallittaisi laissa, tai jos käsittely koskee tietoja, jotka rekisteröity on nimenomaisesti saattanut julkisiksi. Rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskeviin asianmukaisiin suojatoimiin voisi esimerkiksi kuulua mahdollisuus kerätä näitä tietoja ainoastaan kyseistä luonnollista henkilöä koskevien muiden tietojen keräämisen yhteydessä, kerättyjen tietojen riittävä suojaaminen, tiukempien sääntöjen soveltaminen toimivaltaisen viranomaisen henkilöstöön tietojen käyttöön saamisen osalta ja tällaisia tietoja koskevan siirron kieltäminen. – –

– –

(96) Jäsenvaltioille olisi annettava enintään kahden vuoden määräaika tämän direktiivin voimaantulosta sen saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä. Kyseisenä päivänä jo suoritettavana olevat käsittelyt olisi saatettava tämän direktiivin mukaisiksi kahden vuoden kuluessa tämän direktiivin voimaantulosta. Jos kyseisissä käsittelyissä, joita jo suoritetaan ennen kyseistä päivää, kuitenkin noudatetaan sovellettavaa unionin oikeutta, niihin ei pitäisi soveltaa tämän direktiivin vaatimuksia valvontaviranomaisen ennakkokuulemisesta, koska nämä vaatimukset ovat luonteeltaan sellaisia, että ne on täytettävä ennen käsittelyä. – –

– –”

4 Direktiivin 1 artiklan, jonka otsikko on ”Kohde ja tavoitteet”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä vahvistetaan säännöt luonnollisten henkilöiden suojelulle toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelua ja tällaisten uhkien ehkäisyä varten.”

5 Direktiivin 2 artiklan, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä direktiiviä sovelletaan toimivaltaisten viranomaisten 1 artiklan 1 kohdassa säädettyjä tarkoituksia varten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn.”

6 Direktiivin 3 artiklan, jonka otsikko on ”Määritelmät”, sanamuoto on seuraava:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan

1) ’henkilötiedoilla’ kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön, jäljempänä ’rekisteröity’, liittyviä tietoja; tunnistettavissa olevana pidetään luonnollista henkilöä, joka voidaan suoraan tai välillisesti tunnistaa erityisesti tunnistetietojen, kuten nimen, henkilötunnuksen, sijaintitiedon, verkkotunnistetietojen taikka yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, geneettisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella;

2) ’käsittelyllä’ toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai muutoin, kuten tietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista;

– –

12) ’geneettisillä tiedoilla’ henkilötietoja, jotka koskevat luonnollisen henkilön perittyjä tai hankittuja geneettisiä ominaisuuksia, joista selviää yksilöllistä tietoa kyseisen luonnollisen henkilön fysiologiasta tai terveydentilasta ja jotka on saatu erityisesti kyseisen luonnollisen henkilön biologisesta näytteestä analysoimalla;

13) ’biometrisillä tiedoilla’ luonnollisen henkilön fyysisiin ja fysiologisiin ominaisuuksiin tai käyttäytymiseen liittyvällä teknisellä käsittelyllä saatuja henkilötietoja, kuten kasvokuvia tai sormenjälkitietoja, joiden perusteella kyseinen luonnollinen henkilö voidaan tunnistaa tai kyseisen henkilön tunnistaminen voidaan varmistaa;

– –”

7 Direktiivin 2016/680 4 artiklan, jonka otsikko on ”Henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet”, 1 kohdassa täsmennetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että

a) henkilötietoja käsitellään lainmukaisesti ja asianmukaisesti;

b) henkilötiedot kerätään tiettyjä nimenomaisia ja laillisia tarkoituksia varten, eikä niitä käsitellä näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla;

c) henkilötiedot ovat asianmukaisia ja olennaisia eivätkä ne ole liian laajoja niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään;

d) henkilötiedot ovat täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä; on toteutettava kaikki kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden virheelliset tiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä;

e) henkilötiedot säilytetään muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen henkilötietojen käsittelytarkoitusten toteuttamista varten;

– –”

8 Direktiivin 5 artiklan, jonka otsikko on ”Säilyttämisen ja tarkistamisen määräajat”, sanamuoto on seuraava:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että henkilötietojen poistamista tai niiden säilyttämisen tarpeellisuuden säännöllistä tarkistamista varten vahvistetaan asianmukaiset määräajat. Määräaikojen noudattaminen on varmistettava menettelysäännöillä.”

9 Direktiivin 6 artiklassa, jonka otsikko on ”Eri ryhmiin kuuluvien rekisteröityjen erottaminen”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että rekisterinpitäjä erottaa tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan selvästi toisistaan henkilötiedot, jotka koskevat eri ryhmiin kuuluvia rekisteröityjä, kuten

a) henkilöt, joiden voidaan vakavin perustein uskoa syyllistyneen tai olevan syyllistymässä rikokseen;

b) rikoksesta tuomitut henkilöt;

c) rikoksen uhrit tai henkilöt, joiden voidaan tiettyjen seikkojen pohjalta olettaa voivan joutua rikoksen uhriksi; ja

d) rikokseen nähden kolmannet osapuolet, kuten henkilöt, jotka voidaan kutsua todistamaan rikokseen liittyvän tutkinnan yhteydessä tai sitä seuraavassa rikosoikeudellisessa menettelyssä, henkilöt, jotka voivat antaa tietoa rikoksesta, tai edellä a tai b alakohdassa tarkoitettujen henkilöiden kontaktit tai kumppanit.”

10 Direktiivin 8 artiklassa, jonka otsikko on ”Käsittelyn lainmukaisuus”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että käsittely on lainmukaista ainoastaan jos ja vain siltä osin kuin se on tarpeen toimivaltaisen viranomaisen tehtävän suorittamiseksi 1 artiklan 1 kohdan tarkoitusta varten ja se perustuu unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön.

2. Jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säännellään tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvaa käsittelyä, on täsmennettävä ainakin käsittelyn tavoitteet, käsiteltävät henkilötiedot ja käsittelyn tarkoitukset.”

11 Direktiivin 2016/680 10 artiklan, jonka otsikko on ”Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely”, sanamuoto on seuraava:

”Sellaisten henkilötietojen käsittely, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus taikka ammattiliiton jäsenyys, sekä geneettisien tietojen, luonnollisen henkilön yksiselitteiseen tunnistamiseen tarkoitettujen biometristen tietojen tai terveyttä taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja seksuaalista suuntautumista koskevien tietojen käsittely sallitaan vain, jos se on ehdottoman välttämätöntä ja edellyttäen, että rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskevat asianmukaiset suojatoimet on toteutettu ja vain

a) jos käsittely sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä;

b) rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi; tai

c) jos käsittely koskee tietoja, jotka rekisteröity on nimenomaisesti saattanut julkisiksi.”

12 Direktiivin 63 artiklan 1 kohdan nojalla jäsenvaltioiden on ollut annettava ja julkaistava kyseisen direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään 6.5.2018. Jäsenvaltioiden on lisäksi ollut sovellettava kyseisiä säännöksiä tästä päivästä lähtien.

13 Direktiivin 64 artiklan mukaan se tuli voimaan 5.5.2016.

Tšekin oikeus

14 Tšekin poliisista annetun lain nro 273/2008 (zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan (jäljempänä Tšekin poliisilaki), 11 §:ssä, jonka otsikko on ”Toimien oikeasuhteisuus”, säädetään seuraavaa:

”Poliisivirkamiehen ja poliisin työntekijän on

– –

c) toimittava siten, että puuttuminen toimen kohteena olevien henkilöiden tai sellaisten henkilöiden, joita toimi ei koske, oikeuksiin ja vapauksiin ei ylitä sitä, mikä on tarpeen toimella tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi.”

15 Tšekin poliisilain 65 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Poliisi voi tehtäviään suorittaessaan myöhempää tunnistamista varten tehdä

a) henkilölle, jota syytetään tahallisesta rikoksesta, tai henkilölle, jolle on ilmoitettu, että hänen epäillään syyllistyneen tällaiseen rikokseen

b) henkilölle, joka suorittaa tahallisesta rikoksesta määrättyä vapausrangaistusta

c) henkilölle, johon kohdistetaan lääketieteellisiä pakkotoimenpiteitä tai säilöönotto turvaamistoimenpiteenä, tai

d) etsitylle henkilölle, joka on löydetty ja jonka oikeustoimikelpoisuus on rajallinen

seuraavia toimenpiteitä: sormenjälkien ottaminen, fyysisten tuntomerkkien selvittäminen, kehon mittaaminen, kuva-, ääni- ja muiden vastaavien tallenteiden tekeminen sekä biologisten näytteiden ottaminen geneettisten tietojen selvittämiseksi.

(2) Jos 1 momentissa tarkoitettua toimenpidettä ei henkilön vastustuksen vuoksi voida suorittaa, poliisivirkamies on oikeutettu sivuuttamaan vastustuksen pyydettyään turhaan henkilöä alistumaan toimenpiteeseen. Tavan, jolla poliisi sivuuttaa tämän vastustuksen, on oltava oikeassa suhteessa vastustuksen voimakkuuteen. Poliisi ei saa sivuuttaa henkilön vastustusta, kun kyseessä on verinäytteen ottaminen tai muu vastaava fyysistä koskemattomuutta loukkaava toimenpide.

(3) Jos 1 momentissa tarkoitettua toimenpidettä ei voida suorittaa paikan päällä, poliisilla on oikeus saattaa asianomainen paikkaan, jossa se voidaan suorittaa. Poliisi vapauttaa henkilön, kun toimenpide on suoritettu.

(4) Poliisi laatii raportin suoritetuista toimenpiteistä.

(5) Poliisi poistaa 1 momentin mukaisesti saadut henkilötiedot heti, kun niiden käsittely ei ole enää tarpeen rikosten ennalta estämiseksi, tutkimiseksi tai paljastamiseksi tai rikokseen liittyvien

syytetoimien vuoksi taikka Tšekin turvallisuuden, yleisen järjestyksen tai sisäisen turvallisuuden varmistamiseksi.”

16 Tämän lain 79 §:ssä, jonka otsikko on ”Tiettyjen poliisin tehtävien hoitamisen yhteydessä suoritettavaa henkilötietojen käsittelyä koskevat perussäännökset”, säädetään seuraavaa:

”(1) 2–6 momenttia ja 79a–88 §:ää sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikokseen liittyviä syytetoimia varten, Tšekin turvallisuuden varmistamiseksi tai yleisen järjestyksen ja sisäisen turvallisuuden takaamiseksi, mukaan lukien henkilöiden ja esineiden etsintä.

(2) Poliisi voi käsitellä henkilötietoja, jos se on tarpeen 1 momentissa mainittujen tarkoitusten toteuttamiseksi. Poliisi voi käsitellä henkilötietoja myös 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin liittyvien rekisteröidyn tärkeiden etujen suojaamiseksi.

_ _”

17 Kyseisen lain 82 §:n, jonka otsikko on ”Henkilötietojen käsittelyn jatkamisen tarpeellisuuden tarkistaminen”, sanamuoto on seuraava:

”(1) Poliisin on tarkastettava vähintään joka kolmas vuosi, että 79 §:n 1 momentissa mainittuja tarkoituksia varten käsitellyt henkilötiedot ovat edelleen tarpeen sen tehtävien suorittamiseksi kyseisellä alalla.

(2) Poliisilla on oikeus vaatia 1 momentissa tarkoitettua tarkastusta varten rikosrekisteriote.

(3) Lainvalvonta- ja oikeusviranomaiset, Ministerstvo spravedlnosti (Tšekin oikeusministeriö), Ústavní soud (perustuslakituomioistuin, Tšekki) ja Kancelář prezidenta republiky (tasavallan presidentin kanslia, Tšekki) ilmoittavat säännöllisesti poliisille toimivaltansa rajoissa 1 momentissa tarkoitettua tarkastusta varten lopullisista päätöksistään, rikosoikeudellisten menettelyjen vanhentumisesta, rangaistuksen täytäntöönpanosta tai tasavallan presidentin päätöksistä, jotka liittyvät rikosoikeudelliseen menettelyyn, rangaistuksiin taikka yleiseen tai yksittäistapauksessa myönnettyyn armahdukseen.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

18 Plzeňin paikallisjaoston rikospoliisi- ja rikostutkintayksikön korruptiontorjunta- ja talousrikostutkintaosasto (Tšekki), joka on kansallisesti toimivaltainen Tšekin poliisiviranomainen, aloitti 11.12.2015 tekemällään päätöksellä JH:ta vastaan rikosoikeudellisen menettelyn nimikkeellä vieraan omaisuuden hallintaa koskevan velvollisuuden rikkominen.

19 Tšekin poliisi ensiksi kuulusteli 13.1.2016 JH:ta asianomaisessa rikosoikeudellisessa menettelyssä sekä määräsi suoritettavaksi ja suoritti seuraavat tunnistamistoimenpiteet JH:n vastustuksesta huolimatta: JH:n sormenjälkien ottaminen, näytteen ottaminen posken limakalvolta, minkä perusteella se loi geneettisen profiilin, JH:n valokuvaaminen ja JH:ta koskevan kuvauksen laatiminen. Tämän jälkeen se tallensi nämä tiedot asianomaisiin tietokantoihin.

20 Městský soud v Praze (Prahan kaupunkioikeus, Tšekki) totesi 15.3.2017 antamallaan tuomiolla, että JH oli syyllistynyt avunantoon vieraan omaisuuden hallintaa koskevan velvollisuuden rikkomiseen ja virkamiehen toimivallan väärinkäyttöön. Kyseinen tuomioistuin määräsi JH:lle

kolmen vuoden ehdollisen vapausrangaistuksen ja neljän vuoden kiellon hoitaa julkishallinnon johtotehtäviä mukaan lukien kiinteän ja irtaimen omaisuuden hallinnointi ja velvoitti hänet myös korvaamaan aiheutuneen vahingon mahdollisuuksiensa rajoissa.

21 JH nosti 8.3.2016 Městský soud v Prazessa kanteen, jossa hän vaati sitä toteamaan, että tunnistamistoimenpiteiden suorittaminen Tšekin poliisilain 65 §:n mukaisesti, saatujen tietojen ja näytteiden säilyttäminen sekä tietojen syöttäminen Tšekin poliisin tietokantoihin tässä yhteydessä merkitsivät lainvastaista puuttumista hänen yksityiselämän kunnioittamista koskevaan perusoikeuteensa.

22 Koska Městský soud v Praze oli jo toisen tuolloin vireillä olleen asian yhteydessä pyytänyt Ústavní soudia (Tšekin perustuslakituomioistuin) arvioimaan Tšekin poliisilain 65 §:n perustuslainmukaisuutta, se lykkäsi JH:n nostaman kanteen tutkimista.

23 Ústavní soud hylkäsi 22.3.2022 antamallaan ratkaisulla Městský soud v Prazen esittämän pyynnön todeta, että Tšekin poliisilain 65 § on perustuslainvastainen. Tämän päätöksen jälkeen viimeksi mainittu tuomioistuin jatkoi JH:n nostaman kanteen käsittelyä.

24 Městský soud v Praze hyväksyi JH:n kanteen 23.6.2022 antamallaan tuomiolla ja katsoi, että Tšekin poliisin 13.1.2016 toteuttamat toimet olivat lainvastaisia. Tämän jälkeen kyseinen tuomioistuin määräsi Tšekin poliisin poistamaan tietokannoistaan kaikki näillä toimenpiteillä kerätyt henkilötiedot.

25 Kyseinen tuomioistuin korosti tässä tuomiossa, että geneettisen materiaalin kerääminen merkitsee huomattavaa puuttumista asianomaisen henkilön yksityiselämän kunnioittamista koskevaan perusoikeuteen, jota suojataan muun muassa Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 8 artiklassa ja Tšekin perusoikeuksien ja vapauksien peruskirjan (Listina základních práv a svobod) 10 §:n 3 momentissa. Tšekin poliisilain 65 §:ssä ei sen mukaan kuitenkaan anneta riittäviä ohjeita tämän puuttumisen oikeasuhteisuuden arvioimiseksi. Ainoa kyseisessä pykälässä edellytetty tarkastus on se, että Tšekin poliisi selvittää ennen tällaisen näytteen ottamista, onko tehty rikos luonteeltaan tahallinen.

26 Kyseinen tuomioistuin totesi lisäksi, että JH:hon kohdistettu rikosoikeudellinen menettely koski ainoastaan lievää rikosta, että hänen vankeusrangaistuksensa oli ehdollinen, mikä vahvisti väitettyjen tekojen olevan lieviä, ettei häntä ollut koskaan aiemmin tuomittu rikosoikeudellisessa menettelyssä, että oli epätodennäköistä, että hän uusisi rikoksensa, eikä ollut varmaa, että tehdyt rikokset olivat luonteeltaan sellaisia rikoksia, joiden tekijät syyllistyvät tulevaisuudessa rikokseen ja joiden osalta tietokantoihin tallennetut henkilötiedot voivat olla avuksi tunnistamisessa. Se päätteli tämän perusteella, että Tšekin poliisin suorittamat pääasian kohteena olevat tunnistamistoimenpiteet eivät täyttäneet oikeasuhteisuuden vaatimusta.

27 Tšekin poliisiviranomainen teki tästä tuomiosta kassaatiovalituksen Nejvyšší správní soudiin (ylin hallintotuomioistuin), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin.

28 Tšekin poliisiviranomainen väittää valituksensa tueksi, että henkilötietojen käsittelyn tarkoitus ilmaistaan selvästi Tšekin poliisilain 65 §:ssä. Se väittää myös, että nyt käsiteltävässä asiassa Tšekin poliisin toimivaltaiset yksiköt ottivat JH:n henkilötietojen keräämisen ja säilyttämisen

oikeasuhteisuutta arvioidessaan huomioon rikoksen uusimisen mahdollisuuden, tekojen mahdollisen törkeysasteen vakavoitumisen ja sen, että JH oli aikaisemmin tehnyt useita rikkomuksia.

29 JH väittää vastauksessaan muun muassa, että Tšekin poliisi oli toteuttanut tunnistamistoimenpiteet tutkimatta ensin asianomaisen puuttumisen oikeasuhteisuutta. JH arvostelee myös sitä, etteivät Tšekin poliisin ohjeet tunnistamistoimenpiteiden suorittamisesta olleet julkisia.

30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että sen viimeisimmän oikeuskäytännön mukaan yksinomaan Tšekin poliisilain 65 §:n 1 momentissa asetettujen muodollisten vaatimusten ja erityisesti vaatimuksen, joka koskee rikoksen luonnehtimista tahalliseksi, noudattaminen ei ole riittävää, jotta tässä pykälässä tarkoitettujen henkilötietojen keräämistä ja säilyttämistä voitaisiin pitää lainmukaisena. Poliisiviranomaisella on näin ollen velvollisuus arvioida keräämisen oikeasuhteisuutta kussakin yksittäistapauksessa ottaen huomioon erityisesti rekisteröidyn rikoshistoria, persoonallisuus ja käyttäytyminen, sen rikoksen törkeysaste, jonka vuoksi henkilö on kutsuttu paikalle tunnistamistoimenpiteiden suorittamista varten, sekä jälkikäteen tehtävän tietojen poistamista koskevan pyynnön yhteydessä asianomaisen rikoksen tekemisestä kulunut aika.

31 Tämän oikeuskäytännön perusteella kansalliset tuomioistuimet ovat katsoneet, että biometristen ja geneettisten tietojen keräämisen kaltaiset tunnistamistoimenpiteet ovat lainvastaisia erityisesti sellaisten rikosten tapauksessa, joihin ei liity väkivaltaa ja joihin ovat syyllistyneet henkilöt, joita ei ole koskaan tuomittu.

32 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tässä yhteydessä, onko Tšekin poliisilain 65 §:n 1 momentilla käyttöön otettu oikeudellinen järjestelmä yhteensopiva direktiivin 2016/680 kanssa.

33 Kyseinen tuomioistuin pohtii ensinnäkin, ovatko tässä direktiivissä säädetyt vaatimukset esteenä biometristen ja geneettisten tietojen keräämiselle erottelematta kaikilta henkilöiltä, joita epäillään tahallisesta rikoksesta.

34 Yhtäältä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa taattuun yksityiselämän kunnioittamista koskevaan perusoikeuteen liittyvästä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että sopimuspuolten on eroteltava sellaiset rikokset, joiden osalta kerätään deoksiribonukleiinihappoa (DNA) sisältäviä näytteitä niiden yhteiskunnallisen vakavuuden perusteella. Sen mukaan sopimuspuolet eivät voi kohdella samalla tavoin yhtäältä väkivaltarikosten kaltaisten vakavien rikosten, joiden osalta DNA-näytteiden kerääminen ja säilyttäminen on oikeutettua, tekijöitä ja toisaalta lievien rikosten tekijöitä.

35 Toisaalta erityisesti direktiivin 2016/680 soveltamisalalla tietojenkäsittelyn minimointia koskevana periaatteena ja velvollisuutena tehdä ero eri rekisteröityjen ryhmien välillä, joista säädetään kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ja 6 artiklassa, konkretisoituvan kaltaiset suhteellisuusperiaatteesta johtuvat vaatimukset herättävät epäilyjä siitä, onko se, että lainsäädännön tasolla tehdään ero in abstracto muun muassa eri rikosten törkeyden perusteella, riittävää vai onko keräämisen oikeasuhteisuutta tarpeen arvioida in concreto kussakin yksittäistapauksessa.

36 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii toiseksi, ovatko direktiivissä 2016/680 säädetyt vaatimukset esteenä sille, että biometrisiä ja geneettisiä tietoja säilytetään ilman nimenomaista tätä koskevaa ajallista rajoitusta. Sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä ei lisäksi vahvisteta tunnistamistietojen säilyttämisen keston enimmäisrajaa. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tekemän Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön tulkinnan mukaan kyseisessä oikeuskäytännössä edellytetään tällaisen enimmäisrajan asettamista.

37 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kolmanneksi, voidaanko Tšekin hallintotuomioistuinten oikeuskäytäntöä pitää direktiivin 2016/689 8 artiklassa, jossa vahvistetaan henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden edellytykset, tarkoitettuna jäsenvaltion lainsäädäntönä.

38 Kyseisen tuomioistuimen mukaan Tšekin poliisilain 65 §:ssä ei nimittäin täsmennetä säilyttämisen konkreettisia edellytyksiä eikä sitä, millaisia tietojen tyyppejä voidaan tuottaa otetusta näytteestä, eikä biometristen ja geneettisten tietojen säilyttämisen ja poistamisen edellytyksiä, joten kyseinen pykälä ei voi yksistään täyttää direktiivin 2016/680 8 artiklan 2 kohdassa, luettuna yhdessä sen 10 artiklan kanssa, asetettuja edellytyksiä.

39 Kyseistä 65 §:ää tosin täydennetään poliisiylijohtajan ohjeilla, joilla tämä pykälä pannaan täytäntöön, mutta kyseiset ohjeet eivät ole säädöksiä eikä niitä ole julkaistu, joten niitä ei voida missään tapauksessa pitää direktiivin 2016/680 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna jäsenvaltion lainsäädäntönä.

40 Näin ollen on selvitettävä, voidaanko katsoa, että jäsenvaltion lainsäädännössä säädetään riittävistä kyseisen direktiivin 10 artiklassa tarkoitettujen biometristen ja geneettisten tietojen kaltaisten arkaluonteisten tietojen käsittelyn aineellisista ja menettelyllisistä takeista, kun kyseiset takeet annetaan oikeuskäytännössä.

41 Tässä tilanteessa Nejvyšší správní soud on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Millaista eri ryhmiin kuuluvien yksittäisten rekisteröityjen erottamista edellytetään direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tai 6 artiklassa, kun sitä tulkitaan yhdessä 10 artiklan kanssa? Onko henkilötietojen käsittelyn minimoimista koskevan velvoitteen ja eri ryhmiin kuuluvien rekisteröityjen erottamista koskevan velvoitteen mukaista, että kansallisessa lainsäädännössä sallitaan geneettisten tietojen kerääminen kaikista henkilöistä, joita epäillään tai syytetään tahallisesta rikoksesta?

2) Onko direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaista, että poliisiviranomaiset arvioivat rikosten ennalta estämisen, tutkimisen tai paljastamisen yleisen tarkoituksen perusteella DNA-profiilin säilyttämisen jatkamisen tarpeellisuuden sisäisten ohjesääntöjensä mukaisesti, mikä käytännössä tarkoittaa usein arkaluonteisten henkilötietojen säilyttämistä määräämättömän ajan ilman, että tällaisten henkilötietojen säilyttämiselle asetetaan mitään enimmäisrajaa? Jos tämä ei ole direktiivin mukaista, millä kriteereillä olisi mahdollisesti arvioitava tätä tarkoitusta varten kerättyjen ja säilytettyjen henkilötietojen säilyttämisen ajallista oikeasuhteisuutta?

3) Jos kyseessä ovat direktiivin 2016/680 10 artiklan soveltamisalaan kuuluvat erityisen arkaluonteiset henkilötiedot, mikä on tietojen hankkimista, säilyttämistä ja poistamista koskevien niiden aineellisten tai menettelyllisten edellytysten vähimmäislaajuus, joita on säänneltävä ’yleisesti sovellettavilla säännöksillä’ jäsenvaltion lainsäädännössä? Voiko myös oikeuskäytäntö olla direktiivin 2016/680 8 artiklan 2 kohdassa, luettuna yhdessä 10 artiklan kanssa, tarkoitettua ’jäsenvaltion lainsäädäntöä’?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Kolmas kysymys

42 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään, jota on tarkasteltava ensiksi, pääasiallisesti, onko direktiivin 2016/680 8 ja 10 artiklaa tulkittava siten, että näissä säännöksissä tarkoitettu jäsenvaltion lainsäädännön käsite on ymmärrettävä biometristen ja geneettisten tietojen keräämisen, säilyttämisen ja poistamisen osalta siten, että sillä tarkoitetaan ainoastaan yleisesti sovellettavaa säännöstä, jossa todetaan tällaisten tietojen keräämisen, säilyttämisen ja poistamisen vähimmäisedellytykset, vai voiko kyseisen käsitteen alaan kuulua myös kansallisten tuomioistuinten oikeuskäytäntö, jossa täsmennetään kyseiset edellytykset.

43 Tältä osin on muistutettava, että direktiivin 2016/680 3 artiklan 2 alakohdan, luettuna sen 3 artiklan 12 ja 13 alakohdan valossa, mukaan biometristen ja geneettisten tietojen käsittely, säilyttäminen ja poistaminen merkitsevät tässä direktiivissä tarkoitettua henkilötietojen käsittelyä.

44 Direktiivin 2016/680 4 artiklassa vahvistetaan kyseistä käsittelyä koskevat eri periaatteet, jotka kuvastavat kyseisen direktiivin johdanto-osan ensimmäisestä ja toisesta perustelukappaleesta ilmenevästi tapaa, jolla unionin lainsäätäjä on perusoikeuskirjan 52 artiklassa säädetyissä rajoissa tarkoittanut konkretisoida kyseisen käsittelyn osalta luonnollisten henkilöiden henkilötietojensa suojaa koskevan perusoikeuden, joka vahvistetaan perusoikeuskirjan 8 artiklassa, joka puolestaan liittyy läheisesti sen 7 artiklassa vahvistettuun yksityiselämän kunnioittamista koskevaan oikeuteen, ottaen huomioon rikosten estämiseen, paljastamiseen, tutkintaan, tällaisiin rikoksiin liittyviin syytetoimiin ja rikosoikeudellisen seuraamuksen täytäntöönpanoon liittyvän toiminnan erityisluonteen.

45 Näistä periaatteista on todettava, että direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään, että kaikkia henkilötietoja on käsiteltävä lainmukaisesti ja asianmukaisesti.

46 Direktiivin 2016/680 8 artiklan 1 kohdassa täsmennetään tältä osin, että jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluva henkilötietojen käsittely on lainmukaista ainoastaan, jos ja vain siltä osin kuin se on tarpeen toimivaltaisen viranomaisen tehtävän suorittamiseksi kyseisen direktiivin 1 artiklan 1 kohdan tarkoitusta varten ja se perustuu unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön.

47 Lisäksi saman direktiivin 8 artiklan 2 kohdan nojalla tällaisten tietojen käsittely on mahdollista ainoastaan, jos jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säännellään kyseistä käsittelyä, täsmennetään ainakin kyseisen käsittelyn tavoitteet, käsiteltävät henkilötiedot ja käsittelyn tarkoitukset.

48 Biometristen ja geneettisten tietojen kaltaisten tiettyjen henkilötietoryhmien osalta direktiivin 2016/680 10 artiklan tarkoituksena on taata niille parempi suoja määrittämällä tiukemmat edellytykset tällaisten tietojen käsittelyn lainmukaisuudelle (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2024, Direktor na Glavna direktsia ”Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia, C-118/22, EU:C:2024:97, 48 kohta ja tuomio 4.10.2024, Bezirkshauptmannschaft Landeck (Yritys saada pääsy matkapuhelimelle tallennettuihin henkilötietoihin), C-548/21, EU:C:2024:830, 107 kohta). Kuten tämän direktiivin johdanto-osan 37 perustelukappaleessa korostetaan, kyseiset tietoryhmät ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, koska tällaisten tietojen käsittelyn asiayhteys voi aiheuttaa huomattavia riskejä rekisteröityjen perusoikeuksille ja -vapauksille.

49 Näin ollen on niin, että direktiivin 2016/680 10 artiklan mukaan johonkin kyseisessä artiklassa tyhjentävästi lueteltuun ryhmään kuuluvien henkilötietojen (jäljempänä arkaluonteiset henkilötiedot) käsittelyn on oltava sallittua unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä.

50 Tästä seuraa, että direktiivin 2016/680 8 ja 10 artiklan tarkoituksena on täsmentää tiettyjen kyseisen direktiivin 4 artiklassa todettujen periaatteiden, jotka konkretisoivat kyseisen direktiivin soveltamisalalla erityisesti perusoikeuskirjan 8 artiklassa tunnustetun luonnollisten henkilöiden henkilötietojensa suojaa koskevaa perusoikeutta, ulottuvuutta.

51 Kyseisissä 8 ja 10 artiklassa käytetty jäsenvaltion lainsäädännön käsite on näin ollen ymmärrettävä siten, että se konkretisoi direktiivin 2016/680 soveltamisalalla perusoikeuskirjan 8 artiklan 2 kohdassa todetun edellytyksen, jonka mukaan sellainen henkilötietojen käsittely, jota ei toteuteta asianomaisen henkilön suostumuksella, on suoritettava laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla; kyseinen edellytys itsessään ainoastaan heijastaa perusoikeuskirjan 52 artiklassa asetettua vaatimusta, jonka mukaan siinä tunnustettujen perusoikeuksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla. Kyseinen käsite liittyy siis sen, että kansallista oikeutta käytetään henkilötietojen käsittelyn oikeusperustana, pätevyyteen.

52 Yhtäältä on niin, kuten julkisasiamies on korostanut ratkaisuehdotuksensa 82 kohdassa, että unionin tuomioistuin on katsonut ottaen huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön, että perusoikeuskirjan 8 artiklan 2 kohdassa ilmaisussa laissa säädetyn perusteen nojalla käytetty käsite ”laki” on ymmärrettävä sen aineellisoikeudellisessa eikä muodollisessa merkityksessä (tuomio 16.11.2023, Roos ym. v. parlamentti, C-458/22 P, ei julkaistu, EU:C:2023:871, 61 kohta). Toisaalta kyseisen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan 2 kappaleessa olevassa ilmauksessa ”kun laki sen sallii” käytetyn käsitteen laki merkitys viittaa voimassa olevaan lainsäädäntöön, sellaisena kuin toimivaltaiset tuomioistuimet ovat sitä tulkinneet (ks. vastaavasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 23.1.2025, H.W. v. Ranska, CE:ECHR:2025:0123JUD001380521, 65 kohta).

53 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että edellytys, jonka mukaan perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla, tarkoittaa sitä, että itse siinä oikeusperustassa, joka mahdollistaa puuttumisen näihin oikeuksiin, on määritettävä tämän rajoituksen laajuus, mutta kyseinen edellytys ei kuitenkaan sulje pois yhtäältä sitä, että rajoitus muotoillaan riittävän avoimesti niin, että se voi mukautua erilaisiin tapauksiin ja tilanteiden muutoksiin, eikä toisaalta sitä, että toimivaltainen tuomioistuin voi tarvittaessa täsmentää tulkintateitse kyseisen rajoituksen konkreettisen ulottuvuuden sekä

rajoituksen sallivan toimen sanamuodon kannalta että kyseisen toimen yleisen järjestelmän ja sillä tavoiteltujen päämäärien kannalta (ks. analogisesti tuomio 21.6.2022, Ligue des droits humains, C-817/19, EU:C:2022:491, 114 kohta).

54 Näin ollen direktiivin 2016/680 8 ja 10 artiklassa, luettuina perusoikeuskirjan 8 artiklan 2 kohdan valossa, tarkoitettu jäsenvaltion lainsäädännön käsite on ymmärrettävä siten, että se on omiaan viittamaan säännökseen, jossa säädetään nimenomaisesti kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuuluvan henkilötietojen käsittelyn toteuttamisesta, sellaisena kuin sitä on tulkittu kansallisten tuomioistuinten oikeuskäytännössä.

55 Joka tapauksessa on edellä 47 kohdassa todetun tavoin niin, että direktiivin 2016/680 8 artiklan 2 kohdassa säädetään, että kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuuluva henkilötietojen käsittely on mahdollista ainoastaan, jos jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säännellään kyseistä käsittelyä, täsmennetään ainakin kyseisen käsittelyn tavoitteet, käsiteltävät henkilötiedot ja käsittelyn tarkoitukset.

56 Tältä osin on todettava yhtäältä, että viittaus jäsenvaltion lainsäädäntöön, jossa säännellään asianomaista käsittelyä, merkitsee, että tavoitteista, käsiteltävistä henkilötiedoista ja tarkoituksista säädetään ainakin periaatteellisesti yleisesti sovellettavassa säännöksessä. Toisaalta kyseisen 8 artiklan 2 kohdan tarkoituksena on kyseisen direktiivin johdanto-osan 33 perustelukappaleesta nimenomaisesti ilmenevällä tavalla, että rekisterinpitäjänä olevan jäsenvaltion lainsäädäntö on selkeä ja täsmällinen ja sen soveltaminen on yksityisten kannalta ennakoitavissa unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti.

57 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan henkilötietojen käsittelyn oikeusperustan muodostavalla toimenpiteellä on oltava tiettyjä ominaisuuksia eli pääasiallisesti sen on ensiksi oltava yhdenmukainen ylemmäntasoisten normien kanssa, seuraavaksi sen on oltava saatavilla ja lopuksi sen on oltava riittävällä tavalla eli kyseisen asian olosuhteisiin nähden järkevässä määrin ennustettavissa, jotta asianomaiset henkilöt voivat säännellä toimintaansa, mikä edellyttää, että kyseisessä toimenpiteessä määritellään riittävän selvästi toimivaltaisille viranomaisille annetun toimivallan laajuus ja sen käyttämistä koskevat yksityiskohtaiset säännöt (ks. vastaavasti mm. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 26.4.1979, Sunday Times v. Yhdistynyt kuningaskunta, CE:ECHR:1979:0426JUD00065387, 25 ja 52 kohta; Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 1.7.2008, Liberty ym. v. Yhdistynyt kuningaskunta, CE:ECHR:2008:0701JUD005824300, 62 ja 63 kohta ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 4.12.2008, S. ja Marper v. Yhdistynyt kuningaskunta, CE:ECHR:2008:1204JUD003056204, 95 kohta).

58 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että täyttääkseen perusoikeuskirjan 52 artiklassa asetetun lailla säätämistä koskevan vaatimuksen säännöstössä, jolla puututaan perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa taattuihin perusoikeuksiin, on säädettävä selvistä ja täsmällisistä toimenpiteen laajuutta ja soveltamista koskevista säännöistä, joissa asetetaan vähimmäisvaatimukset, jotta henkilöillä, joiden henkilötiedot ovat kyseessä, on riittävät takeet, joiden avulla heidän tietonsa voidaan tehokkaasti suojata väärinkäytön vaaroilta sekä kaikenlaiselta näiden tietojen laittomalta saannilta ja käytöltä (ks. tuomio 8.4.2014, Digital Rights Ireland ym., C-293/12 ja C-594/12, EU:C:2014:238, 54 kohta ja tuomio 6.10.2015, Schrems, C-362/14, EU:C:2015:650, 91 kohta).

59 Direktiivin 2016/680 8 artiklan 2 kohdan tarkoituksena on taata, että edellä 56 ja 57 kohdassa mieleen palautettuja vaatimuksia noudatetaan, joten tästä seuraa, että tavoitteiden, asianomaisten henkilötietojen ja käsittelyn tarkoitusten, jotka kuuluvat direktiivin soveltamisalaan, on käytävä riittävän selvästi ja täsmällisesti ilmi käsittelyä koskevasta säännöksestä itsestään, jotta voidaan katsoa, että kyseinen säännös täyttää Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön ja perusoikeuskirjan 52 artiklan mukaiset lailla säätämistä koskevat vaatimukset.

60 Edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2016/680 8 ja 10 artiklaa on tulkittava siten, että kyseisissä artikloissa tarkoitettu jäsenvaltion lainsäädännön käsite on ymmärrettävä biometristen ja geneettisten tietojen keräämisen, säilyttämisen ja poistamisen osalta siten, että sillä tarkoitetaan yleisesti sovellettavaa säännöstä, jossa todetaan tällaisten tietojen keräämisen, säilyttämisen ja poistamisen vähimmäisedellytykset, sellaisena kuin sitä on tulkittu kansallisten tuomioistuinten oikeuskäytännössä, edellyttäen, että kyseinen oikeuskäytäntö on saatavilla ja se on riittävällä tavalla ennustettavissa.

Ensimmäinen kysymys

Tutkittavaksi ottaminen

61 Euroopan komissio katsoo kirjallisissa huomautuksissaan, että ensimmäinen kysymys on jätettävä tutkimatta sillä perusteella, että Tšekin poliisi otti JH:lta geneettisen näytteen ja toteutti häntä koskevat biometriset mittaukset 13.1.2016 eli ennen direktiivin 2016/680 voimaantuloa, joka tapahtui 5.5.2016, ja ennen mainitun direktiivin 63 artiklan 1 kohdassa vahvistettua direktiivin täytäntöönpanon määräaikaa, joka oli 6.5.2018.

62 Tältä osin on palautettava mieleen, että unionin tuomioistuin voi kieltäytyä vastaamasta kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen vain, jos on ilmeistä, että unionin oikeuden tulkitsemisella, jota kansallinen tuomioistuin on pyytänyt, ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen tai jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 20.3.2025, Anib ym., C-728/22–C-730/22, EU:C:2025:200, 48 kohta).

63 Nyt käsiteltävässä asiassa direktiivin 2016/680 64 artiklassa säädetään, että se tulee voimaan 5.5.2016, kun taas kyseisen direktiivin 63 artiklassa täsmennetään, että jäsenvaltioiden on annettava ja julkaistava kyseisen direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään 6.5.2018.

64 Kuitenkin unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että JH:ta koskevien henkilötietojen, jotka on kerätty hänen geneettisistä näytteistään ja biometrisistä tiedoistaan 13.1.2016, säilyttämistä Tšekin poliisin tietokannoissa on jatkettu ja näin ollen niitä on käsitelty 6.5.2018 jälkeen.

65 Direktiivin 2016/680 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tilanteita lukuun ottamatta kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan b alakohdasta käy ilmi, että henkilötietoja ei voida käsitellä, ellei niiden kerääminen ole oikeutettua laillisten tarkoitusten perusteella.

66 Näin ollen on niin, kuten julkisasiamies on korostanut ratkaisuehdotuksensa 34 kohdassa, että direktiivin 2016/680 soveltamisalaan kuuluvia henkilötietoja, jotka on kerätty laillisesti ennen kyseisen direktiivin voimaantuloa mutta joiden kerääminen olisi ollut tässä direktiivissä vahvistettujen periaatteiden vastaista, jos ne olisi kerätty sen päivän jälkeen, jolloin kyseinen direktiivi on saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä, tai ellei niin ole tehty, sen päivän jälkeen, jolloin se olisi pitänyt saattaa 6.5.2018 osaksi kansallista oikeusjärjestystä, ei voida säilyttää sen päivän jälkeen, jolloin kyseinen direktiivi on saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä, tai ellei niin ole tehty, sen päivän jälkeen, jolloin se olisi pitänyt saattaa osaksi kansallista oikeusjärjestystä.

67 Nyt käsiteltävässä asiassa ei siis ole ilmeistä, että ensimmäisellä kysymyksellä ei olisi mitään yhteyttä pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen tai että esiin tuotu ongelma olisi luonteeltaan hypoteettinen sillä komission esittämällä perusteella, että se koskee biometrisiä ja geneettisiä tietoja, jotka on kerätty ennen direktiivin 2016/680 voimaantuloa.

68 Koska unionin tuomioistuimella on lisäksi tiedossaan kaikki tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka ovat tarpeen, jotta se voi antaa hyödyllisen vastauksen ensimmäiseen kysymykseen, tämä kysymys on otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

69 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiivin 2016/680 6 artiklaa tai 4 artiklan 1 kohdan c alakohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 10 artiklan kanssa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan erottelematta biometristen ja geneettisten tietojen kerääminen kaikista henkilöistä, joita syytetään tahallisesta rikoksesta tai epäillään tällaisen rikoksen tekemisestä.

70 Tältä osin ensiksi direktiivin 2016/680 6 artiklasta on muistutettava, että tässä artiklassa asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus säätää siitä, että rekisterinpitäjä erottaa ”tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan” selvästi toisistaan henkilötiedot, jotka koskevat eri ryhmiin kuuluvia rekisteröityjä, kuten kyseisen artiklan a–d alakohdan säännöksissä mainittuja henkilöryhmiä eli henkilöitä, joiden voidaan vakavin perustein uskoa syyllistyneen tai olevan syyllistymässä rikokseen, rikoksesta tuomittuja henkilöitä, rikoksen uhreja tai henkilöitä, joiden voidaan tiettyjen seikkojen pohjalta olettaa voivan joutua rikoksen uhriksi, ja lopulta rikokseen nähden kolmansia osapuolia, kuten henkilöitä, jotka voidaan kutsua todistamaan rikokseen liittyvän tutkinnan yhteydessä tai sitä seuraavassa rikosoikeudellisessa menettelyssä, henkilöitä, jotka voivat antaa tietoa rikoksesta, tai saman artiklan a tai b alakohdassa tarkoitettujen henkilöiden kontakteja tai kumppaneita.

71 Kyseisen säännöksen mukaan jäsenvaltioiden on näin ollen varmistettava, että rekisterinpitäjä erottaa ”tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan” selvästi toisistaan henkilötiedot, jotka koskevat eri ryhmiin kuuluvia rekisteröityjä, jotta heidän henkilötietojensa suojaa koskevaan perusoikeuteen ei puututa samalla tavalla riippumatta siitä, mihin ryhmään he kuuluvat; kyseiset ryhmät on määriteltävä ensisijaisesti asianomaisen henkilön rikosoikeudellisen aseman perusteella.

72 Kuten direktiivin 2016/680 6 artiklassa olevassa ilmaisussa ”tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan” korostetaan, jäsenvaltioille kyseisessä artiklassa asetettu velvollisuus erottaa tietyt henkilöryhmät toisistaan ei ole ehdoton vaan riippuu erityisesti siitä, voidaanko nämä

henkilöryhmät erottaa selvästi toisistaan kussakin yksittäistapauksessa (ks. vastaavasti tuomio 26.1.2023, Ministerstvo na vatreshnite raboti (Poliisin suorittama biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti), C-205/21, EU:C:2023:49, 84 kohta), ja käsittelyn tarkoituksista.

73 Nyt käsiteltävässä asiassa Tšekin hallitus esittää, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tekemä viittaus epäiltyjen ryhmään on ymmärrettävä siten, että sillä tarkoitetaan henkilöitä, joille on nopeutetussa tutkintamenettelyssä ilmoitettu epäilyistä, mikä pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön mukaan edellyttää samoin kuin syytteeseen asetettujen henkilöiden kohdalla sitä, että on koottu riittävästi näyttöä, joka osoittaa, että asianomaiset ovat syyllistyneet rikokseen.

74 Jos asia on näin, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä, kummankin näiden kahden henkilöryhmän voidaan katsoa kuuluvan direktiivin 2016/680 6 artiklan a alakohdassa tarkoitettuun ryhmään tiettyä käsittelyä varten sillä edellytyksellä, että asianomaisen käsittelyn tarkoitukset eivät edellytä, että nämä kaksi ryhmää erotetaan toisistaan.

75 Direktiivin 2016/680 6 artiklaa on näin ollen tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan erottelematta biometristen ja geneettisten tietojen kerääminen kansallisessa oikeudessa tarkoitetuista sellaisten henkilöiden ryhmään, joita syytetään tahallisesta rikoksesta, kuuluvista henkilöistä ja sellaisten henkilöiden ryhmään, joita epäillään tällaisen rikoksen tekemisestä, kuuluvista henkilöistä, kun tämän käsittelyn tarkoitukset eivät edellytä, että nämä kaksi henkilöiden ryhmää, joiden tietoja voidaan kerätä kyseisen lainsäädännön perusteella, erotetaan toisistaan.

76 Toiseksi direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan c alakohdan, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 10 artiklan kanssa, osalta on todettava, että ensiksi mainitussa artiklassa säädetään, että henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia eivätkä ne saa olla liian laajoja niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Viimeksi mainittu vaatimus edellyttää näin ollen, että jäsenvaltiot noudattavat tietojen käsittelyn minimointia koskevaa periaatetta ottaen huomioon asianomaisen käsittelyn tavoitteen ja tarkoituksen.

77 Mainitun direktiivin 10 artiklassa puolestaan säädetään, että arkaluonteisten henkilötietojen, joihin sisältyvät biometriset ja geneettiset tiedot, käsittelyn on täytettävä paitsi edellytys, jonka mukaan tämän käsittelyn on kuuluttava yhteen kyseisen artiklan a–c alakohdassa tyhjentävästi luetelluista tapauksista, myös kaksi muuta edellytystä eli yhtäältä edellytys, jonka mukaan on oltava olemassa rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskevat asianmukaiset suojatoimet, ja toisaalta edellytys, jonka mukaan suunnitellun käsittelyn on oltava ehdottoman välttämätöntä.

78 Viimeksi mainitusta edellytyksestä on todettava aluksi, että se merkitsee, että tätä välttämättömyyttä on arvioitava erityisen tarkasti kyseessä olevan käsittelyn tarkoitusten perusteella ja että tämän seurauksena tällaista käsittelyä voidaan pitää välttämättömänä vain rajoitetussa määrässä tapauksia (ks. vastaavasti tuomio 26.1.2023, Ministerstvo na vatreshnite raboti (Poliisin suorittama biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti), C-205/21, EU:C:2023:49, 118 kohta).

79 Biometristen ja geneettisten henkilötietojen käsittelyn tarkoituksia ei näin ollen voida kuvata liian yleisluonteisin sanamuodoin, vaan ne on määritettävä riittävän täsmällisesti ja konkreettisesti, jotta kyseisen käsittelyn ”ehdotonta välttämättömyyttä” voidaan arvioida (tuomio 26.1.2023, Ministerstvo na vatreshnite raboti (Poliisin suorittama biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti), C-205/21, EU:C:2023:49, 124 kohta).

80 Direktiivissä 2016/680 ei tosin määritellä käsitettä ”käsittelyn tarkoitukset”, mutta tältä osin voidaan todeta, että kyseisen direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa tehdään nimenomaisesti ero tämän käsitteen ja käsitteen ”käsittelyn tavoitteet” välillä. Kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään, että henkilötietojen käsittelyn tarkoitusten on oltava erityisesti tiettyjä ja nimenomaisia tarkoituksia eikä kyseisiä tietoja voida käsitellä näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla, kun taas saman direktiivin 4 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetään, että sitä, ovatko näin käsitellyt henkilötiedot asianmukaisia ja olennaisia eivätkä liian laajoja, arvioidaan kyseisten tarkoitusten perusteella.

81 Näin ollen voidaan päätellä, että kyseisen 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu käsite ”käsittelyn tavoitteet” viittaa direktiivin 2016/680 1 artiklan 1 kohdassa mainittuihin yleisempiin tarkoituksiin, joita käsitellyllä on oltava, jotta se kuuluu kyseisen direktiivin soveltamisalaan, kun taas muun muassa 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu käsite ”käsittelyn tarkoitukset” on ymmärrettävä siten, että sillä viitataan erityisiin ja konkreettisiin päämääriin, joita henkilötietojen käsittelyllä tavoitellaan rekisterinpitäjälle uskottua tehtävää, kuten rikosten ehkäisemiseen, paljastamiseen tai tutkintaan tai tällaisiin rikoksiin liittyviin syytetoimiin taikka rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoon liittyvää määrättyä tehtävää, varten.

82 Seuraavaksi on niin, että kun otetaan huomioon se – kuten direktiivin 2016/680 johdanto-osan 26 perustelukappaleesta, luettuna suhteellisuusperiaatteen valossa, ilmenee –, että muiden kuin arkaluonteisten henkilötietojen osalta tässä direktiivissä tarkoitettu välttämättömyyttä koskeva edellytys täyttyy, jos kyseessä olevan käsittelyn tarkoitusta ei voida kohtuudella saavuttaa yhtä tehokkaasti muilla rekisteröityjen perusoikeuksia vähemmän rajoittavilla keinoilla, sen perusteella on katsottava, että arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn edellytys, jonka mukaan kyseisen käsittelyn on oltava ehdottoman välttämätöntä, vaatii puolestaan sitä, että rekisterinpitäjä varmistaa, että asianomaisen käsittelyn tarkoitusta ei voida saavuttaa turvautumalla muihin kuin direktiivin 2016/680 10 artiklassa lueteltuihin tietoluokkiin (ks. vastaavasti tuomio 26.1.2023, Ministerstvo na vatreshnite raboti (Poliisin suorittama biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti), C-205/21, EU:C:2023:49, 126 kohta).

83 Kun lisäksi otetaan huomioon huomattavat riskit, joita arkaluonteisten henkilötietojen käsittely aiheuttaa rekisteröityjen oikeuksille ja vapauksille erityisesti toimivaltaisten viranomaisten direktiivin 2016/680 1 artiklan 1 kohdassa mainittujen tehtävien yhteydessä, ehdotonta välttämättömyyttä koskeva edellytys vaatii sitä, että otetaan huomioon asianomaisen käsittelyn tarkoituksen erityinen merkitys; tällaista merkitystä voidaan arvioida muun muassa kyseisen tarkoituksen luonteen perusteella ja sen perusteella, että käsittelyllä on erityinen ja konkreettinen tavoite, joka liittyy rikosten tai yleiseen turvallisuuteen kohdistuvien tietyn vakavuusasteen uhkien estämiseen, tällaisista rikoksista rankaisemiseen tai suojeluun tällaisilta uhkilta, sekä niiden erityisten olosuhteiden valossa, joissa käsittely suoritetaan (ks. vastaavasti tuomio 26.1.2023, Ministerstvo na vatreshnite raboti (Poliisin suorittama biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti), C-205/21, EU:C:2023:49, 127 kohta).

84 Joka tapauksessa sellaisten henkilöiden, joita syytetään tahallisesta rikoksesta tai epäillään tällaisen rikoksen tekemisestä, biometristen ja geneettisten tietojen keräämisestä kyseisten henkilöiden tulevaa tunnistamista ja vertailua varten on todettava, että sen määrittämisessä, onko kyseinen kerääminen ehdottoman välttämätöntä, on otettava huomioon kaikki merkitykselliset seikat, kuten muun muassa epäillyn rikoksen, jonka vuoksi heidän esitutkintansa on aloitettu, luonne ja vakavuus, kyseisen rikoksen erityisolosuhteet, mainitun rikoksen mahdollinen yhteys muihin

vireillä oleviin menettelyihin ja kyseisten henkilöiden aikaisemmat tuomiot tai yksilölliset profiilit (ks. vastaavasti tuomio 26.1.2023, Ministerstvo na vatreshnite raboti (Poliisin suorittama biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti), C-205/21, EU:C:2023:49, 132 kohta).

85 Lopuksi ehdotonta välttämättömyyttä koskeva edellytys merkitsee erityisen tiukkaa asianomaisten tietojen käsittelyn minimointia koskevan periaatteen, joka todetaan kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan c alakohdassa, noudattamisen valvontaa (ks. vastaavasti tuomio 26.1.2023, Ministerstvo na vatreshnite raboti (Poliisin suorittama biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti), C-205/21, EU:C:2023:49, 125 kohta).

86 Erityisesti sen, että henkilön DNA:sta saatuja tietoja säilytetään tai käytetään tunnistamista tai vertailua varten, yhteydessä tällainen periaate merkitsee, että tällaisten käsittelyjen ehdottoman välttämättömyyden arvioinnissa on otettava asianmukaisesti huomioon mahdollisuus käyttää yksinomaan polymorfismeja, jotka sijaitsevat DNA:n koodaamattomilla alueilla eli alueilla, joiden ei katsota antavan tietoa kyseisten henkilöiden etnisestä alkuperästä tai geneettisistä sairauksista.

87 Näin ollen jäsenvaltio voi noudattaa direktiiviä 2016/680 joko delegoimalla toimivaltaisille viranomaisille tehtävän varmistaa kussakin yksittäistapauksessa, että arkaluonteisten henkilötietojen käsittely täyttää ehdotonta välttämättömyyttä koskevan edellytyksen, tai vahvistamalla lainsäädännön tasolla arviointiperusteet, joita viranomaisten on sovellettava tämän jälkeen ilman harkintavaltaa, mutta on kuitenkin niin, että jälkimmäisessä tapauksessa näiden arviointiperusteiden on oltava omiaan täyttämään kaikki kyseisestä edellytyksestä johtuvat vaatimukset, sellaisina kuin ne on esitetty edellä 77–83 kohdassa.

88 Unionin tuomioistuin on siten katsonut 26.1.2023 antamassaan tuomiossa Ministerstvo na vatreshnite raboti (Poliisin suorittama biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti) (C-205/21, EU:C:2023:49, 135 kohta), että kansallinen lainsäädäntö, jossa säädetään henkilön, jonka osalta on aloitettu esitutkinta virallisen syytteen alaisesta tahallisesta rikoksesta, biometristen ja geneettisten tietojen järjestelmällisestä keräämisestä niiden rekisteröintiä varten ja jossa ei säädetä toimivaltaisen viranomaisen velvollisuudesta yhtäältä tarkastaa, onko tietojen kerääminen ehdottoman välttämätöntä tavoiteltujen erityisten ja konkreettisten tavoitteiden saavuttamiseksi, ja osoittaa tätä ja toisaalta tarkastaa, voitaisiinko nämä tavoitteet saavuttaa toimenpiteillä, joilla puututaan vähemmän kyseisen henkilön oikeuksiin ja vapauksiin, ja osoittaa tätä, on vastoin tätä ehdotonta välttämättömyyttä koskevaa edellytystä.

89 Tämän tuomion taustalla olleessa asiassa kyseessä olleen lainsäädännön mukaista keräämistä sovellettiin kuitenkin pakottavasti kaikkiin sellaisiin henkilöihin, joiden osalta oli aloitettu esitutkinta virallisen syytteen alaisesta tahallisesta rikoksesta, mutta ensimmäinen kysymys koskee lainsäädäntöä, jossa annetaan poliisille vain mahdollisuus kerätä biometrisiä ja geneettisiä tietoja henkilöistä, joita syytetään tai epäillään tahallisesta rikoksesta.

90 Se, että lainsäännössä annetaan tällainen mahdollisuus poliisille, ei merkitse, että asianomaisen jäsenvaltion oikeudessa sallitaan se, että tällainen kerääminen on järjestelmällistä tai että se voidaan suorittaa noudattamatta direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan c alakohdassa todettua tietojen käsittelyn minimoinnin periaatetta tai kyseisen direktiivin 10 artiklassa säädettyä edellytystä, jonka mukaan asianomaisen käsittelyn on oltava ehdottoman välttämätöntä, edellyttäen, että tässä oikeudessa kansallisten tuomioistuinten oikeuskäytäntö mukaan luettuna määritellään asianmukaisesti ja riittävän täsmällisesti biometristen ja geneettisten tietojen

tällaisen käsittelyn tarkoitukset eli erityiset ja konkreettiset päämäärät, joita henkilötietojen käsittelyllä tavoitellaan rekisterinpitäjälle uskottua tehtävää varten, ja että tällaista mahdollisuutta käytetään edellä 77–83 kohdassa todettujen vaatimusten mukaisesti.

91 Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevista tiedoista käy ilmi, että nyt käsiteltävässä asiassa kansallisessa oikeuskäytännössä asetetaan tiettyjä vaatimuksia, joiden tarkoitus on varmistaa tämän periaatteen noudattaminen ja joihin kuuluvat muun muassa poliisin velvollisuus ottaa huomioon ennen DNA-näytteen ottamista muun muassa tehdyn rikoksen tekijän rikoshistoria, kyseisen rikoksen törkeys asianomaisen rikostyypin perusteella ja kyseisen rikoksen erityiset olosuhteet, jotka edellyttävät näytteen ottamista, sekä rikoksentekijän persoonallisuus.

92 Tässä tilanteessa kansallisten tuomioistuinten on selvitettävä tapauskohtaisesti, onko poliisiviranomainen suorittanut keräämisen direktiivin 2016/680 4 artiklassa todettujen henkilötietojen käsittelyä koskevien periaatteiden ja kyseisen direktiivin 10 artiklassa, sellaisena kuin sitä tulkitaan perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan valossa, todettujen arkaluonteisten tietojen käsittelyyn sovellettavien erityisten vaatimusten vastaisesti.

93 Tältä osin on lisäksi korostettava, että yksinomaan se, että rikos, josta henkilöä epäillään, on luonteeltaan taloudellinen ja että kyseistä henkilöä koskevat biometriset ja geneettiset tiedot kerätään ennen kuin hänet on tuomittu lainvoimaisesti, ei riitä sulkemaan pois sitä, että tällaista keräämistä voidaan pitää ehdottoman välttämättömänä, kun kyseinen kerääminen voi sillä olevien tarkoitusten ja asianomaisten tietojen tyypin perusteella osoittautua ehdottaman välttämättömäksi muun muassa siksi, että voidaan määrittää, onko kyseinen henkilö mahdollisen rikollisjärjestöön kuulumisensa vuoksi voinut osallistua muihin rikoksiin, joiden kannalta tämän tyyppiset tiedot voivat olla merkityksellisiä, tai että hänet voidaan tunnistaa, jos on olemassa pakenemisen vaara.

94 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2016/680 6 artiklaa ja 4 artiklan 1 kohdan c alakohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 10 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan erottelematta biometristen ja geneettisten tietojen kerääminen kaikista henkilöistä, joita syytetään tahallisesta rikoksesta tai epäillään tällaisen rikoksen tekemisestä, edellyttäen yhtäältä, että kyseisen keräämisen tarkoitukset eivät edellytä, että erotetaan toisistaan nämä kaksi henkilöryhmää, ja toisaalta, että rekisterinpitäjien on kansallisen oikeuden, johon sisältyy kansallisten tuomioistuinten oikeuskäytäntö, perusteella noudatettava kaikkia kyseisen direktiivin 4 ja 10 artiklassa todettuja erityisiä periaatteita ja vaatimuksia.

Toinen kysymys

95 Aluksi on todettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin mainitsee toisen kysymyksen muotoilussa kansallisen lainsäädännön, josta seuraa, että asianomaisia henkilötietoja säilytetään useimmissa tapauksissa ”määräämättömän ajan”, mutta unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että kyseinen tuomioistuin tarkoittaa viitata ”määräämättömällä ajalla” siihen, että enimmäissäilytysaikaa ei ole täsmennetty, eikä siihen, ettei tällaiselle säilyttämiselle olisi ajallisia rajoituksia.

96 Näin ollen on ymmärrettävä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan e alakohtaa tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka nojalla poliisiviranomaiset

arvioivat biometristen ja geneettisten tietojen säilyttämisen jatkamisen tarpeellisuuden sisäisten ohjesääntöjensä mukaisesti ilman, että säilyttämiselle asetetaan tässä lainsäädännössä enimmäisrajaa.

97 Tältä osin direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että henkilötiedot säilytetään muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen kyseisten tietojen käsittelytarkoitusten toteuttamista varten.

98 Ensiksi on palautettava mieleen sen osalta, että asianomaisessa kansallisessa lainsäädännössä ei säädetä enimmäissäilytysajasta, että direktiivin 2016/680 5 artiklassa asetetaan kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan e alakohdan vaatimusten mukaisesti jäsenvaltioille velvollisuus säätää siitä, että henkilötietojen poistamista tai kyseisten tietojen säilyttämisen tarpeellisuuden säännöllistä tarkistamista varten vahvistetaan asianmukaiset määräajat, sekä menettelysäännöistä, joiden avulla voidaan varmistaa kyseisten määräaikojen noudattaminen.

99 Mainitun direktiivin 5 artiklassa jätetään sitä vastoin jäsenvaltioiden tehtäväksi määrittää kyseiset määräajat edellyttäen, että ne ovat asianmukaisia, ja päättää, koskevatko ne kyseisten tietojen poistamista vai niiden säilyttämisen tarpeellisuuden säännöllistä tarkistamista.

100 Direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan e alakohtaa ja 5 artiklaa on tosin luettava yhdessä muun muassa sen 10 artiklan kanssa, joten biometristen tai geneettisten tietojen säilyttämisen on oltava ehdottoman välttämätöntä ja siihen on liityttävä rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskevat asianmukaiset suojatoimet.

101 Jos jäsenvaltio säätää henkilötietojen säilyttämisen tarpeellisuuden säännöllistä tarkistamista koskevat asianmukaiset määräajat ja jos tämän tarkistamisen yhteydessä arvioidaan, onko kyseistä säilyttämistä ehdottoman välttämätöntä jatkaa, on kuitenkin katsottava, että asianomaisen jäsenvaltion oikeus täyttää tällaiset vaatimukset. Näin ollen tällaisella jäsenvaltiolla ei ole silloinkaan, kun säilytettävät tiedot ovat arkaluonteisia henkilötietoja, velvollisuutta määrittää kyseisten tietojen säilyttämisen ehdottomia ajallisia rajoja, joiden ylittyessä henkilötiedot olisi poistettava automaattisesti (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2024, Direktor na Glavna direktsia ”Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia, C-118/22, EU:C:2024:97, 52 kohta).

102 Sitä vastoin tällaisten säännöllisen tarkistamisen määräaikojen asianmukaisuus edellyttää yhtäältä direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan c ja e alakohdan, luettuna perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan valossa, mukaan sitä, että henkilötiedot, joita on säilytetty siihen saakka, poistetaan, ja tämä on toteutettava kyseisen direktiivin 16 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetyin edellytyksin, jos jonkin toteutetun tarkistamisen yhteydessä ilmenee, ettei kyseisten tietojen säilyttäminen ole enää ehdottoman välttämätöntä ja se näin ollen osoittautuu liialliseksi tarkoituksiin nähden (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2024, Direktor na Glavna direktsia ”Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia, C-118/22, EU:C:2024:97, 45, 48 ja 50 kohta).

103 Toisaalta on niin, että kun otetaan huomioon direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetyt vaatimukset, joiden mukaan kaikkien henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia eivätkä ne saa olla liian laajoja niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään, ja se, että kyseistä säännöstä ja tämän direktiivin 8 artiklaa on luettava perusoikeuskirjan 52 artiklasta johtuvien vaatimusten valossa, sekä kyseisen direktiivin 6 artiklassa säädetty rekisterinpitäjää koskeva velvollisuus erottaa tarvittaessa selvästi toisistaan henkilötiedot, jotka koskevat eri ryhmiin kuuluvia rekisteröityjä, kyseisten tarkistamisen

määräaikojen ei voida katsoa olevan asianmukaisia, jos asianomaisen henkilön rikosoikeudellisessa asemassa tapahtuvat tämän säilyttämisen tarkoituksiin nähden merkittävinä pidettävät muutokset eivät synnytä rekisterinpitäjälle velvollisuutta tarkastella uudelleen kohtuullisen ajan kuluessa kyseistä henkilöä koskevien tietojen säilyttämisen tarpeellisuutta.

104 Toiseksi on todettava siitä, että poliisiviranomaiset arvioivat biometristen ja geneettisten tietojen säilyttämisen jatkamisen tarpeellisuutta omien sisäisten ohjesääntöjensä perusteella, ettei se ole sellaisenaan direktiivin 2016/680 8 artiklan 2 kohdan vastaista edellyttäen, että kyseiset sisäiset ohjesäännöt velvoittavat kyseiset viranomaiset valvomaan, että noudatetaan edellytystä, jonka mukaan näiden tietojen säilyttämisen on oltava ehdottoman välttämätöntä, ja että näiden viranomaisten harkintavaltaa rajoitetaan riittävästi kansallisessa oikeudessa, johon sisältyy kansallisten tuomioistuinten oikeuskäytäntö.

105 Siitä, että ohjesäännöt ovat sisäisiä eivätkä ne näin ollen ole kaikkien henkilöiden, joiden tietoja voidaan käsitellä, saatavilla, seuraa, että toimivaltaiset viranomaiset eivät voi vedota tällaisiin sääntöihin osoittaakseen, että ne noudattavat niille asetettuja vaatimuksia, mutta tästä ei kuitenkaan seuraa, että henkilötietojen käsittelyt, joista on päätetty kyseisten ohjeiden perusteella, olisivat automaattisesti lainvastaisia, vaan se merkitsee sitä, että jos jonkin tällaisen käsittelyn suorittamista koskevaan päätökseen haetaan tarvittaessa muutosta, poliisiviranomaisten on osoitettava toimivaltaisessa kansallisessa tuomioistuimessa näistä sisäisistä ohjesäännöistä riippumatta, että ehdotonta välttämättömyyttä koskevaa edellytystä on noudatettu asianmukaisesti.

106 Nyt käsiteltävässä asiassa yhtäältä Tšekin hallituksen mukaan Tšekin poliisilain 65 §:n 5 momentista käy muun muassa ilmi – mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava –, että sellaisten henkilöiden, joita syytetään tahallisesta rikoksesta tai epäillään tällaisen rikoksen tekemisestä, DNA-profiilit on poistettava, kun niiden säilyttäminen ei ole enää tarpeen tavoiteltujen päämäärien saavuttamiseksi eli kun kyseiset henkilöt eivät ole enää syytettyjä tai epäiltyjä ja kun kyseiset henkilöt eivät ole syytettyjä tai epäiltyjä muussa rikosoikeudellisessa menettelyssä tai he eivät ole aiemmin syyllistyneet muihin rikoksiin.

107 Tältä osin on kuitenkin muistutettava, että biometristen ja geneettisten tietojen säilyttämisen voidaan katsoa täyttävän direktiivin 2016/680 10 artiklassa tarkoitetun vaatimuksen, jonka mukaan se on sallittava vain, ”jos se on ehdottoman välttämätöntä”, ainoastaan, jos siinä otetaan huomioon paitsi rekisteröidyn mahdollinen yhteys muihin vireillä oleviin menettelyihin taikka hänen taustansa tai profiilinsa myös lainvoimaiseen rikostuomioon johtaneen rikoksen luonne ja törkeys tai muut olosuhteet, kuten erityinen asiayhteys, jossa tämä rikos on tehty (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2024, Direktor na Glavna direktsia ”Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia, C-118/22, EU:C:2024:97, 67 kohta).

108 Toisaalta Tšekin oikeudessa ei säädetä Tšekin poliisilain 65 §:n 1 momentin nojalla kerättyjen henkilötietojen säilyttämisen enimmäisrajaa, mutta kyseisen lain 82 §:n 1 momentissa asetetaan kuitenkin poliisiviranomaisille velvollisuus tarkistaa vähintäänkin kolmen vuoden välein, että kyseisten tietojen säilyttäminen on yhä tarpeellista heidän tehtäviensä suorittamista varten.

109 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on näin ollen määritettävä, voidaanko tällaista kolmen vuoden pituista tarkistamisen määräaikaa pitää asianmukaisena ottaen huomioon asianomaisten biometristen ja geneettisten tietojen säilyttämisen tarkoitukset, kuitenkin sillä täsmennyksellä, että muussa tapauksessa näiden tietojen poistamista ei kuitenkaan vaadita, jos osoitetaan, että niiden säilyttäminen on joka tapauksessa edelleen ehdottoman välttämätöntä.

110 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan e alakohtaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka nojalla poliisiviranomaiset arvioivat biometristen ja geneettisten tietojen säilyttämisen jatkamisen tarpeellisuuden sisäisten ohjesääntöjensä mukaisesti ilman, että säilyttämiselle asetetaan tässä lainsäädännössä enimmäisrajaa, edellyttäen, että kyseisessä lainsäädännössä vahvistetaan asianmukaiset määräajat kyseisten tietojen säilyttämisen tarpeellisuuden säännölliselle tarkistamiselle ja että tämän tarkistamisen yhteydessä arvioidaan, onko niiden säilyttämisen jatkaminen ehdottoman välttämätöntä.

Oikeudenkäyntikulut

111 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680 8 ja 10 artiklaa

on tulkittava siten, että

kyseisissä artikloissa tarkoitettu jäsenvaltion lainsäädännön käsite on ymmärrettävä biometristen ja geneettisten tietojen keräämisen, säilyttämisen ja poistamisen osalta siten, että sillä tarkoitetaan yleisesti sovellettavaa säännöstä, jossa todetaan tällaisten tietojen keräämisen, säilyttämisen ja poistamisen vähimmäisedellytykset, sellaisena kuin sitä on tulkittu kansallisten tuomioistuinten oikeuskäytännössä, edellyttäen, että kyseinen oikeuskäytäntö on saatavilla ja se on riittävällä tavalla ennustettavissa.

2) Direktiivin 2016/680 6 artiklaa ja 4 artiklan 1 kohdan c alakohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 10 artiklan kanssa,

on tulkittava siten, että

ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan erottelematta biometristen ja geneettisten tietojen kerääminen kaikista henkilöistä, joita syytetään tahallisesta rikoksesta tai epäillään tällaisen rikoksen tekemisestä, edellyttäen yhtäältä, että kyseisen keräämisen tarkoitukset eivät edellytä, että erotetaan toisistaan nämä kaksi henkilöryhmää, ja toisaalta, että rekisterinpitäjien on kansallisen oikeuden, johon sisältyy kansallisten tuomioistuinten oikeuskäytäntö, perusteella noudatettava kaikkia kyseisen direktiivin 4 ja 10 artiklassa todettuja erityisiä periaatteita ja vaatimuksia.

3) Direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan e alakohtaa

on tulkittava siten, että

se ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka nojalla poliisiviranomaiset arvioivat biometristen ja geneettisten tietojen säilyttämisen jatkamisen tarpeellisuuden sisäisten ohjesääntöjensä mukaisesti ilman, että säilyttämiselle asetetaan tässä lainsäädännössä enimmäisrajaa, edellyttäen, että kyseisessä lainsäädännössä vahvistetaan asianmukaiset määräajat kyseisten tietojen säilyttämisen tarpeellisuuden säännölliselle tarkistamiselle ja että tämän tarkistamisen yhteydessä arvioidaan, onko niiden säilyttämisen jatkaminen ehdottoman välttämätöntä.

Allekirjoitukset